

Postoj pracovníků Služby cizinecké policie k cizincům

Bc. Alena Rudinská, DiS.

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Alena RUDINSKÁ, DiS.**
Osobní číslo: **H09457**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Interakce zaměstnanců cizinecké policie s cizinci**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z multikulturní oblasti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu interakce pracovníků cizinecké policie vůči cizincům.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FALTÝN, J. Multikulturní andragogika. Praha: UK, v rámci spolupráce s projektem Varianty- IKV

HLADÍK, J. Multikulturní výchova (socializace a integrace menšin). Zlín: UTB, 2006. ISBN 80-7318-424-9

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-885-6.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.

ŠÍŠKOVÁ, T. ed. Výchova k toleranci a proti rasismu, Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

20. ledna 2011

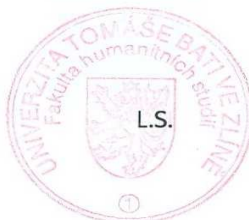
Termín odevzdání diplomové práce:

29. dubna 2011

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.3.2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Cílem této práce je popsat práci cizinecké policie a následně postoje jejích zaměstnanců k cizincům. V teoretické části jsou popsány organizace a náplň práce cizinecké policie a možnosti multikulturní výchovy ve vztahu k pracovníkům cizinecké policie. Praktická část se zaměřuje na interpretaci dat získaných dotazníkovým šetřením mezi zaměstnanci vybraných inspektorátů cizinecké policie a ověření hypotéz.

Klíčová slova: Cizinci, cizinecká policie, postoje k cizincům, multikulturní výchova

ABSTRACT

The aim of this Masters thesis is to describe work of the Foreign (Allien) Police and attitudes of foreign police personnel toward foreigners. In the theoretical part organization and goals of the Foreign police are described, also the possibilities of the Multicultural education in relation to the Foreign police personnel. The research part focuses on interpretation of the data obtained by the questionares at the particular Inspectorates of Foreign police and hypothesis verifying.

Keywords: Foreigners, Foreign Police (Allien Police), Attitudes toward foreigners, Multicultural education

Chtěla bych poděkovat Mgr. Jakubu Hladíkovi, Ph.D., za odbornou pomoc a cenné rady při řešení problémů spojených s diplomovou prací.

Motto:

„Porozumět si neznamena přizpůsobit se jedni druhým, ale pochopit navzájem svou identitu.“

„To understand one another doesn't mean to adjust each other but to understand each other's identity“

[Hippokratés]

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SLUŽBA CIZINECKÉ POLICIE, JEJÍ ÚKOLY A POSLÁNÍ	12
a) Inspektoráty cizinecké policie	12
b) Odbory specializovaných činností.....	13
c) Skupina dokumentace.....	14
1.1 ZMĚNY VE SLUŽBĚ CIZINECKÉ POLICIE PLATNÉ OD 1. 1. 2011	16
2 ČINNOST POLICISTŮ A CIVILNÍCH ZAMĚSTNANCŮ U SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE	19
3 ROLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY VE VZTAHU KE SLUŽBĚ CIZINECKÉ POLICIE	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU	32
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	32
4.2 CÍL VÝZKUMU	32
4.3 METODIKA VÝZKUMU.....	33
4.3.1 Výzkumný vzorek	34
4.4 ČASOVÝ PLÁN A HARMONOGRAM VÝZKUMU.....	34
4.5 HYPOTÉZY.....	35
4.5.1 Ověřování hypotéz	35
5 REALIZACE VÝZKUMU	36
5.1 DATA ZÍSKANÁ VÝZKUMEM.....	36
5.1.1 Rozbor dotazníků podle odpovědí respondentů.....	38
5.1.2 Hypotéza a).....	46
5.1.3 Hypotéza b)	47
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Po vzniku samostatné České republiky rapidně vzrůstá počet cizinců na našem území a je zde předpoklad, že se zájem migrantů o naši zemi bude i nadále zvyšovat, a to i v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie. Nový ekonomický prostor bude přitahovat nejen občany států Evropské unie, ale i migranty z dalších koutů světa, kteří budou do naší země přinášet i svoji kulturu. Proto je velmi aktuální otázka, do jaké míry jsou Češi tolerantní vůči odlišnostem jiných kultur. Přibývá množství trestných činů spáchaných s rasovým podtextem, cizinci se stávají terčem útoků, extremistická hnutí v České republice zvyšují svou popularitu, stále více lidí se přiklání k jejich názorům „Čechy Čechům“.

Problematika multikulturních vztahů nás zajímá na základě demografických a migračních trendů, neboť je dost dobře možné, že tak jako se můžeme považovat v tomto století za majoritu, nemusí to platit o našich vnucích. Nelze v současné době nevyčítit všeobecnou averzi vůči příslušníkům jiné pleti, a proto chceme znát i postoje státních orgánů vůči těmto minoritám. V této práci si tedy klademe za cíl zjistit, jaké postoje vůči cizincům mají civilní zaměstnanci a zaměstnanci ve služebním poměru (policisté) patřící pod Službu cizinecké policie, dále zda je nějaký rozdíl mezi pohlavím a postojům k cizincům a tyto poznatky analyzovat a interpretovat.

Téma interakce pracovníků cizinecké policie vůči cizincům jsem si zvolila z několika důvodů. Tím prvním by mohla být zkušenost „na vlastní kůži“ s prací cizinecké policie v zahraničí (Velká Británie), kde jsem se po dobu mého pobytu v této zemi několikrát musela hlásit a vždy jsem si připadala jako vetřelec, i když se pracovníci Alien Police (jak byla ve Velké Británii nazývána obdoba české Služby cizinecké policie) snažili být příjemní a milí. Druhým, zkušenost mých zahraničních přátel se Službou cizinecké policie v České republice, kdy mnohdy slýchávám až hrůzostrašné zvěsti o tom, jak se k nim policisté chovají ošklivě, jsou neochotní, nechávají je několik hodin čekat, aby nakonec odešli domů s nepořízenou, slibují jak jejich problém do určitého data vyřeší ale ve skutečnosti nic neudělají a cizinec tak mnohdy několikrát do měsíce jde na služebnu zbytečně. Vzhledem k tomu, že znám práci Policie ze své pracovní činnosti a vím, že někdy je s nimi těžké pořízení, chtěla jsem zjistit, zda je na tvrzeních mých zahraničních přátel něco pravdivého.

V roce 1995 Amasia s.r.o., pod garancí Sociologického ústavu AV ČR provedlo výzkum se zaměřením na to, jaký mají Češi vztah k přistěhovalcům. Výsledkem bylo, že 66 % dotázaných uvádělo, že přistěhovalci u nás zvyšují výskyt zločinu, 41% dotázaných uvedlo, že berou místním lidem práci, 46% nesouhlasilo s tvrzením, že přistěhovalci přináší do ČR nové ideje a kulturu. S ohledem na skutečnost, že Česká republika je od roku 2004 členem Evropské unie, členem Schengenského prostoru, otevírá se otázka, zda se změnil postoj Čechů k cizincům.

Cizincem je obecně každý člověk, který nemá státní občanství České republiky. Podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky (zákon č. 326/1999 Sb., § 1 odstavec 2)“ *je cizincem fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.*“

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SLUŽBA CIZINECKÉ POLICIE, JEJÍ ÚKOLY A POSLÁNÍ

Služba cizinecké policie je liniově řízenou, vysoce specializovanou složkou Policie České republiky, která plní úkoly související s povolováním vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů, plněním úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešení trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností.

Cizinecká policie je řízena ředitelstvím služby cizinecké policie, které je řídicím, koncepčním, metodickým a kontrolním pracovištěm ve směru k oblastním ředitelstvím. Konkrétně se jedná o plnění úkolů při ochraně státních hranic, rozhoduje o povolení vstupu, pobytu nebo vycestování z území státu, rozhoduje o odepření vstupu, o správním vyhoštění cizinců, zabezpečuje plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, spolupracuje a udržuje součinnost s dalšími službami Policie České republiky a s příslušnými orgány státní správy a samosprávy, spolupracuje s orgány ochrany státních hranic sousedních států a spolupůsobí při udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti. Dále vykonává hraniční kontroly na mezinárodních letištích včetně ochrany bezpečnosti civilního letectví, kde také sídlí specializovaný útvar řešící problematiku doprovodů letadel. Ředitelství služby cizinecké policie se rovněž podílí na řešení úkolů svěřených do působnosti Policejního prezidia České republiky a Ministerstva vnitra. Ředitelem služby cizinecké policie byl do 31. 3. 2011 plukovník Mgr. Vladislav Husák.

Služba cizinecké policie (dále jen SCP) se člení na jednotlivé inspektoráty cizinecké policie (dále jen ICP), odbory specializovaných činností a skupinu dokumentace.

a) Inspektoráty cizinecké policie

vznikly v souvislosti se vstupem České republiky do Schengenského prostoru sloučením oddělení cizinecké policie a referátů cizinecké policie na hraničních přechodech. Umístění inspektorátů a jejich detašovaných pracovišť zpravidla kopíruje sídla bývalých oddělení cizinecké policie. V rámci celé republiky je konstituováno celkem 48 inspektorátů

tů, 43 z nich je umístěno ve vnitrozemí a 5 na mezinárodních letištích Praha Ruzyně, Brno Tuřany, Ostrava Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice.

ICP plní úkoly Policie České republiky zejména na úseku výkonu státní správy ve věcech povolování vstupu, pobytu a ukončování pobytu cizinců, provádí pobytové kontroly, provádí ochranu hranic při jejím dočasném znovuzavedení, odhalují ve své působnosti padělané a pozměněné, zneužitě a smyšlené veřejné listiny, doklady a ceniny, provádí činnosti v oblasti mezinárodní policejní spolupráce, zejména společné formy nasazení a přeshraniční pronásledování, kontrolují stav a úplnost vyznačení průběhu státních hranic a zařízení upozorňujících na jejich průběh, podílí se na plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, zpracovávají data pro účely vedení evidencí a statistik potřebných k plnění úkolů, provozují informační systémy a řadu dalších úkolů.

ICP v jejichž působnosti jsou mezinárodní letiště se zřízeným hraničním přechodem pro vnější lety plní zejména úkoly spojené s ochranou vnějších hranic, kontrolují stav vyznačení a zabezpečení bezpečnostního prostoru letiště, provádí kontrolu dovozu, vývozu a průvozu zbraní a střeliva a podílí se na plnění úkolů při ochraně civilního letectví před protiprávními činy.

Na mezinárodních letištích: Praha Ruzyně, Brno Tuřany, Ostrava Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice plní dále úkoly spojené s ochranou objektů zvláštního významu vyhledáváním výbušnin a nástražných výbušných systémů za využití služebních psů, provádějí výcvik psovodů a služebních psů se zaměřením na vyhledávání výbušnin a nástražných výbušných systémů a další praktický výkon služby a spolupracuje s policejními orgány na určených mezinárodních letištích států Evropské unie.

Dále se ICP podílí na plnění úkolů souvisejících s odhalováním a zabraňováním terorismu a organizovaného zločinu, s ochranou veřejného pořádku a bezpečnosti, s bezpečností silničního provozu, s poskytováním pomoci při likvidaci následků katastrof a živelných událostí a s prováděním převozu cizinců k předání jinému státu.

b) Odbory specializovaných činností

Konkrétně se jedná o tyto odbory specializovaných činností (dále jen OSC): oddělení pátrání a oddělení kynologie.

Jejich hlavní úkoly jsou tyto: provádí pobytovou kontrolu zejména pátrání po cizincích, kteří se na území ČR zdržují neoprávněně; provádí eskortní činnost v souvislosti s vyhošťováním cizinců nebo v souvislosti s policejním průvozem cizinců přes území ČR a dále v souvislosti se zabezpečováním plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv (neadmisní dohody, Nařízení Rady ES atd.); provádějí eskortu cizinců do zařízení pro zajištění cizinců; zajišťují výkon státní správy v souvislosti s ukončením pobytu cizinců; odhalují, oznamují a projednávají přestupky a správní delikty ve vymezeném rozsahu; odhalují a objasňují trestné činy ve vymezeném rozsahu; rozhodují o zajištění cizince ve vymezených případech § 124 zák. č. 326/99 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, tj. zajištění za účelem správního vyhoštění a § 15 odst. 2 zák. č. 283/91 Sb., o Policii ČR; plní úkoly na úseku pátrání po osobách a věcech; provádí opatření k osobám a věcem; zabezpečují nepřetržitou kynologickou podporu v rámci odborů specializovaných činností; zabezpečují technickou podporu ve prospěch ICP (speciální vozidla pro kontrolu pravosti dokladů); provádějí odhalování padělaných a pozměněných dokladů; provádějí, případně se podílejí na preventivně pátracích akcích, mimořádných opatřeních, součinnostních a dopravně bezpečnostních akcích v souvislosti s odhalováním protiprávního jednání cizinců; získávají, analyzují a předávají poznatky a informace o metodách a formách nelegální migrace cizinců; spolupracují s dalšími články SCP; zabezpečují plnění úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv; provozují informační systémy potřebné pro plnění úkolů; zpracovávají statistické hlášení a hlásnou službu; podílejí se na provádění ochrany vnitřních hranic při jejím dočasném znovuzavedení [viz. čl. 3 pokyn ředitele Policie České republiky, služby cizinecké policie (dále jen „PŘ PČR SCP“) č. 136/2007].

c) Skupina dokumentace

odpovídá především za plnění úkolů souvisejících s předcházením a odhalováním trestné činnosti v souvislosti s nelegální migrací.

Konkrétně se jedná o tyto činnosti:

- sleduje a průběžně analyzuje vývoj v oblasti bezpečnosti a migrace v rámci svého teritoria;
- plní úkoly v trestním řízení, zejména v přípravném trestním řízení a provádí zkrácené přípravné řízení v rámci stanovené věcné příslušnosti;

- soustřeďuje informace, opatřuje důkazy a důkazní materiály vedoucí k odhalování pachatelů přeshraniční trestné činnosti, zejména převaděčství a trestné činnosti související s obchodováním s lidmi, pokud nevykazuje znaky zločinného spolčení;
- organizuje součinnostní akce za účelem odhalování přeshraniční trestné činnosti;
- získává informace z míst služební činnosti a analyticky je zpracovává a na vyžádání předává služebním funkcionářům jako podklady pro rozhodování (např. k řízení otázek souvisejících s pobytem cizinců na území České republiky, bojem s nelegální migrací apod.);
- udržuje spolupráci a součinnost s policejními a jinými orgány státní správy a samo-správy v místech působnosti služby cizinecké policie;
- spolupracuje s operativními složkami policejních orgánů sousedních států, zejména v oblasti výměny informací, poznatků při odhalování přeshraniční trestné činnosti a společných bezpečnostních akcí a zpracovává jejich dožádání;
- spolupracuje s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky, útvary služby kriminální policie a vyšetřování s územně vymezenou působností a s operativními složkami celních orgánů, Armády České republiky a s Bezpečnostní informační službou;
- získává informace o nových metodách nelegální migrace;
- přijímá opatření na základě vlastního vyhodnocení bezpečnostní situace nebo podle rozhodnutí nadřízeného služebního funkcionáře za účelem odhalování trestné činnosti na úseku nelegální migrace osob třetích zemí do České republiky a na úseku nezákonného pohybu zboží přes státní hranice;
- připravuje podklady pro jednání hraničních zmocněnců k bezpečnostní situaci v teritoriu oblastního ředitelství a těchto jednání se v případě potřeby zúčastňuje;
- podílí se ve spolupráci s ostatními útvary a organizačními články policie na pátrání po osobách a věcech, předává těmto útvarům a organizačním článkům policie v rámci kraje i mimo něj aktuální poznatky;

- spravuje, kontroluje a vytěžuje stanovené databáze, vede vlastní poznatkovou evidenci osob podílejících se na nelegální migraci nebo v souvislosti s trestnou činností (čl. 3 PŘ PČR SCP č. 136/2007).

Dále v rámci oblastních ředitelství SCP existují další výkonné útvary, kterými jsou:

- a) oddělení doprovodu letadel-útvary zabezpečuje provádění ozbrojených bezpečnostních doprovodů na palubách letadel leteckých dopravců ČR příslušníky PČR SCP
- b) komunikační středisko
- c) záchytná zařízení.

1.1 Změny ve Službě cizinecké policie platné od 1. 1. 2011

Ministr vnitra, Mgr. Radek John, rozhodl o zrušení služby cizinecké policie jakožto útvaru s celorepublikovou působností. Dle plánu (psáno 1. 12. 2010) mělo být 200 policistů (převážně z pobytových středisek Zastávka u Brna a Praha-Ruzyně) převeleno pod Policejní prezídium. 682 policistů propuštěno, zároveň zrušeno 7 oblastních ředitelství SCP. Zbývajících 700 policistů by mělo být převeleno pod Krajská policejní ředitelství, kde vzniknou nové odbory. Tuto změnu ministr John odůvodnil úspornými opatřeními (MF Dnes dne 5. 10. 2010). Jak to dopadlo ve skutečnosti?

Do 31. 12. 2010 byla kompetence Ministerstva vnitra omezena na agendu trvalých pobytů. Od 1. 1. 2011 se počet regionálních pracovišť Ministerstva vnitra zvýšil (obrázek), zároveň se významně rozšířila jejich agenda, nově jsou pracoviště Ministerstva vnitra odpovědná za značnou část záležitostí spojených s pobytem cizinců na území ČR.

Obrázek 1 změny v agendách vyřizování pobytu cizinců od 1. 1. 2011

ZMĚNA PŘI VYŘIZOVÁNÍ POBYTU NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

CHANGE IN THE ADMINISTRATION OF RESIDENCE PERMITS IN THE CZECH REPUBLIC

ЗМІНА ПОРЯДКУ ОФОРМЛЕННЯ ПЕРЕБУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

SỰ THAY ĐỔI KHI THỰC HIỆN THỦ TỤC CƯ TRÚ TRÊN LÃNH THỔ CH SẾC

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОФОРМЛЕНИЯ ПРЕБЫВАНИЯ ИНОСТРАНЦЕВ НА ТЕРРИТОРИИ ЧЕШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Pracoviště Ministerstva vnitra
Pracoviště cizinecké policie
Ministry of the Interior offices
Foreign Police offices

Office of the Ministry of Internal Affairs
Office of Police in Foreigner Matters

Phòng cư trú người nước ngoài thuộc địa phận
Các cơ sở của công an người kiều

Подразделения Министерства внутренних дел
Подразделения Полиции по делам иностранцев

Platí od / Valid from / Діє від /
Thực hiện từ / Вступяє в дієвість с
1. 1. 2011

Prosinec 2010
December 2010
Грудень 2010 року
Tháng 12 năm 2010
Детень 2010

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

www.mvcr.cz/cizinci

Upozornění: v případě nabytí účinnosti novely zákona o pobytu cizinců po 1. 1. 2011 bude na uvedených pracovištích Ministerstva vnitra působit cizinecká policie jako správní orgán.
Attention: Should the amendment to the Act on Foreign Nationals' Residence enter into force after January 1, 2011, the Foreign Police will be present at the listed Ministry of the Interior offices and act as an administrative authority.

Zdroj: policie.cz

Z 48 inspektorátů cizinecké policie zůstalo 35 inspektorátů cizinecké policie. SCP jako celorepublikový útvar s vlastním ředitelem nezanikla, ale v jednotlivých krajích – nově spadá pod náměstka krajského ředitele pro vnější službu. Například v Jihomoravském kraji z původních 11 inspektorátů zůstaly 3 inspektoráty.

Regionální pracoviště Ministerstva vnitra (odboru azylové a migrační politiky) nově vyřizující následující žádosti: o prodloužení doby pobytu na dlouhodobé vízum (žádost o udělení tohoto víza se i nadále podává na zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí); o udělení dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu na území a o prodloužení doby platnosti tohoto víza či doby pobytu na toto vízu; o povolení k dlouhodobému pobytu či prodloužení jeho platnosti; o vydání potvrzení o přechodném pobytu na území (občanům Evropské unie); o povolení k přechodnému pobytu resp. o vydání bytové karty rodinného příslušníka občana Evropské unie či její prodloužení; o vydání povolení k trvalému po-

bytu; sepis hlášení změny místa pobytu na území (do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo); sepis hlášení ostatních změn (jako je změna příjmení, osobního stavu, údajů v cestovním dokladu, údajů v dokladu o povolení k pobytu) a dále hlášení ztráty, zničení, odcizení či poškození dokladu o povolení k pobytu; o vydání potvrzení o oprávněnosti pobytu na území (s výjimkou pobytu, který nepřesáhne 90 dnů a potvrzení vyžadovaného matričním úřadem před uzavřením manželství).

Zatímco pracoviště cizinecké policie má na starosti následující agendu: ohlašování místa pobytu na území po příjezdu do České republiky (následnou změnu místa pobytu, pokud jde o pobyt na území na základě dlouhodobého víza, povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, je již třeba hlásit na regionálních pracovištích ministerstva vnitra); prodloužení doby pobytu na území na krátkodobé vízum; vydání potvrzení o krátkodobém pobytu a bez ohledu na druh pobytu potvrzení o oprávněnosti pobytu na území vyžadovaného matričním úřadem před uzavřením manželství; ověřování pozvání; kontrolu legálnosti pobytu na území.

2 ČINNOST POLICISTŮ A CIVILNÍCH ZAMĚSTNANCŮ U SLUŽBY CIZINECKÉ POLICIE

Policisté na SCP jsou oprávněni (dle § 167 zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR) provádět osobní prohlídky cizinců, kontrolovat jejich cestovní doklady, vyžadovat opis z evidence Rejstříku trestů; snímat daktyloskopické otisky a pořizovat obrazové záznamy při podání žádosti o udělení víza, při ověřování totožnosti držitele víza, v souvislosti s prohlášením víza za neplatné, řízením o správním vyhoštění; provádět pobytovou kontrolu, zda se zdržuje oprávněně na území ČR a zda plní povinnosti; v souvislosti s hraniční nebo pobytovou kontrolou požadovat po cizinci prokázání totožnosti; vstupovat do ubytovacích zařízení a kontrolovat domovní knihy; provádět osobní prohlídku a prohlídku věcí; zapsat do cestovního dokladu, že cizinci bylo uloženo rozhodnutí o správním vyhoštění; zadržet peněžní prostředky cizince zajištěného; použít peněžní prostředky cizince zadržené k úhradě nákladů spojených s pobytem zajištěného cizince na území a jeho vycestováním z území; při plnění úkolů podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR prověřovat, zda se cizinec nedopustil obcházení zákona s cílem získat oprávnění k pobytu, zda účelově neuzavřel manželství; snímat daktyloskopické otisky a pořizovat obrazové záznamy v souvislosti s vydáním cizineckého pasu; zadržet doklad, jehož platnost skončila, o zadržení vydá cizinci potvrzení; v souvislosti s odepřením vstupu cizince na území vyzvat cizince k vycestování bez zbytečného odkladu zpět do zahraničí a provést nezbytné úkony s cílem zajistit, aby cizinec zpět do zahraničí bez zbytečného odkladu vycestoval; vstupovat do objektů a zařízení v součinnosti s úřadem práce nebo celní správou.

Základní povinnosti příslušníka Policie České republiky jsou uvedeny v § 45 zákona č. 283/91 Sb., o Policii ČR a jsou jimi zejména:

- a) dodržovat služební kázeň,
- b) zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby, zejména nezneužívat ve prospěch vlastní nebo v prospěch jiných osob informace nabyté v souvislosti s výkonem služby a v souvislosti s výkonem služby nepřijímat dary nebo jiné výhody,
- c) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu služby; to neplatí, jestliže byl příslušník této povinnosti zproštěn služebním funkcionářem, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak,

- d) prohlubovat svoji odbornost a udržovat svoji fyzickou zdatnost potřebnou pro zastávané služební místo a podrobovat se jejímu ověřování služebním funkcionářem,
- e) dodržovat pravidla služební zdvořilosti,
- f) poskytovat bezpečnostnímu sboru osobní údaje nezbytné pro rozhodování ve služebním poměru a pro plnění povinností bezpečnostního sboru podle zvláštních právních předpisů,
- g) vykonávat službu tak, aby nebyla ovlivňována jeho politickým, náboženským nebo jiným přesvědčením,
- h) ohlašovat vedoucímu příslušníkovi závady a nedostatky, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby, a skutečnost, že byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, bez zbytečného odkladu,
- i) chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Civilní zaměstnanci Policie České republiky jsou osoby v pracovním poměru (dle zákoníku práce) a provádí veškeré administrativní úkony spojené se správním řízením, dále veškeré úkony související s provozem jednotlivých ICP (zabezpečení kancelářských potřeb apod.). Mají na starosti finanční stránky zaměstnanců (mzdy, platy, proplácení služebních cest, vedou celou personální administrativu). Ve vztahu k cizincům vyplňují veškeré potřebné formuláře, dle pokynu policistů, vyhotovují písemná rozhodnutí týkající se cizinců. Civilní zaměstnanci vykonávají úkony spojené s cizinci pouze na základě pokynu příslušného policisty. S cizinci do styku nepřijdou, vykonávají pouze administrativu (nebo technické činnosti zajišťující plynulý chod ICP), cizinci jsou pro ně „jen informace na papíře“.

3 ROLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY VE VZTAHU KE SLUŽBĚ CIZINECKÉ POLICIE

Možnosti sociální pedagogiky ve vztahu ke Službě cizinecké policie vychází z oblasti multikulturní výchovy. Díky tomu že je sociální pedagogika transdisiplinární obor, ale také díky multikulturní výchově, která je oborem doplňujícím sociální pedagogiku, lépe porozumí sociální pedagog potřebám a zájmům etnických skupin. Na druhou stranu sociální pedagogika pracuje s pojmy z oblasti práva a sociální politiky, měl by tedy sociální pedagog tyto zájmy a potřeby skupin skloubit s právním rámcem ČR.

Multikulturní výchovou (MKV) rozumíme „snahy vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 137).

„Multikulturní výchova se kromě školní výuky realizuje v osvětově zaměřených projektech, na výstavách, festivalech, v publikacích různých vládních a nevládních organizací, národních a mezinárodních, sloužících k týmž účelům jako školní multikulturní výchova“ (Průcha, 2001, s. 14).

„Multikulturní výchova a vzdělávání jako celek vychází z multikulturalistického společenského uspořádání. MKV předává znalosti o reáliích situace minorit a o reáliích multikulturní konstelace společnosti. Neklade důraz na vzdělávání odlišných druhých, vzdělavatel a vzdělávaný nemusí v rámci MKV a vzdělávání nutně pocházet z vzájemně odlišných kultur“ (Faltýn, 2005, s. 33).

MKV je svými kořeny provázána a ovlivňována některými politickými teoriemi 20. století. *Pluralistický multikulturalismus* klade důraz na odlišnost, kulturní rozmanitost je chápána jako hodnota sama o sobě, jako podmínka společenského vývoje. Příslušníci různých sociokulturních skupin si zachovávají svá specifika, veřejná sféra bere ohled na jejich skupinové identity, což se odráží v politických, sociálních a ekonomických strategiích státu (např. ve Velké Británii). Tato teorie může vést k oslavování a prezentování tradic marginalizovaných skupin (tanec, jídlo, hudba) ale ignoruje nespravedlivé marginalizované po-

stavení menšin, dále k šíření pozitivních i negativních stereotypů (VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu*).

Konzervativní multikulturalismus (monokulturalismus) vychází z toho, že všechny kultury jsou nižším vývojovým stádiem euroatlantické civilizace a proto je třeba je civilizovat a existuje jediná pravda, kterou objevují západní vědci, jiné názory na svět jsou primitivní pověry. Zastává přesvědčení, že všichni by se měli lépe, kdyby přijali střednětřídní bělošské životní standardy, modelem soužití je asimilace odlišných. Tato teorie prohlubuje sociální vyloučení odlišných sociokulturních skupin, podporuje negativní jevy, upevňuje negativní stereotypy a předsudky, vede ke zhoršování meziskupinové atmosféry ve společnosti, čímž zvyšuje riziko konfliktu a narušuje společenskou soudržnost (VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu*).

Liberalní multikulturalismus vychází z tradic osvícenství, racionalismu a ideálů Velké francouzské revoluce (volnost, rovnost, svoboda lidí), klade důraz na občanskou rovnost před zákonem a stejnost – egalitarismus. Avšak důraz na rovnost vede k ignorování sociokulturních rozdílů. Usiluje o integraci odlišných, soustřeďuje se na individua než skupiny (VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu*).

Esenciální multikulturalismus vychází z předpokladu, že každá sociokulturní skupina má neměnný soubor podstat/esencí (neměnné vlastnosti jako rasa, rod, národnost jsou dány biologicky). Klade důraz na autentičnost a čistotu utlačovaných skupin, připisuje individuům neměnné vlastnosti na základě kolektivní slůvnosti – shodné s rasistickými a extrémními nacionalistickými teoriemi, posiluje vědomí výlučnosti či „morální nadřazenosti“ marginalizovaných skupin, čímž se snaží o separaci od většinové společnosti, nechťejí jejich účast na životě občanské společnosti (VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu*).

Kritický multikulturalismus je zaměřen proti konceptu jediného „pravdivého“ obrazu světa. Klade důraz na překračování meziskupinových hranic, snaží se vědomě reflektovat a minimalizovat rizika ostatních proudů, o docenění rozdílnosti a sociokulturní rozmanitosti. Usiluje o integraci odlišných, zdůrazňuje princip solidarity, která umožňuje zachování odlišnosti a zároveň nabízí společný cíl pro každého člena společnosti (VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu*).

Na podobu multikulturalismu a následné pojetí MKV měly vliv i teorie, které se v 60. letech 20. století rozvinuly v USA. “ Tzv. *kritická teorie rasy (Critical Race Theory)* je spojena s významem a potřebností pozitivní diskriminace, jejímž cílem je zlepšit skupinám označovaným jako minority, ženám a jiným diskriminovaným skupinám přístup ke vzdělávání a zaměstnání. *Barvoslepý přístup (Color Blind Approach)*, která relativizuje význam příslušnosti k určité skupině a odvrací pozornost od skupinové rozdílnosti“ (Moore, 2008, s. 20).

V odborné literatuře je terminologická nejednotnost označování interkulturně vzdělávacích procesů. Setkáváme se v této souvislosti s mnoha alternativními pojmy či pojmy, které jsou chápány jako synonyma pojmu multikulturní výchova: interkulturní pedagogika, interkulturní výchova, interkulturní vzdělávání, multikulturní vzdělávání, globální výchova, výchova k světoobčanství apod.

Multikulturní znamená pouze soužití alespoň dvou kultur (minorit a majorit) vedle sebe, ale nezahrnuje jejich vzájemné vztahy. Z tohoto pohledu je již dnes každá společnost, každý stát, multikulturní, ale zároveň v ní může docházet k segregaci nebo diskriminaci.

Termín **interkulturní** (lat. inter = mezi) zahrnuje mezikulturní vzájemnost, vzájemné interakce a vztahy odlišných sociokulturních skupin, dochází k mezikulturnímu dialogu, ke spolupráci, ke vzájemnému obohacování jedněch druhými.

„*Interkulturalita označuje dynamickou výměnu statků, vzájemné ovlivňování světů, sociokulturní skupiny nejsou v intencích tohoto pojmu izolovanými entitami. Předpokládá procesuální pojetí kultury, kdy kultura existuje, reprodukuje se a proměňuje v neustálých procesech změny*“ (Faltýn, 2005, s. 23).

Interkulturní vzdělávání (IKV) „*vnímáme jako jednu z možných cest k rozvoji pluralitní občanské společnosti, založené na principu rovných příležitostí a rovnoprávnosti všech jedinců i skupin. Obecným cílem je zprostředkovat reflexi vlastního kulturního ukot-*

vení, ale i porozumění odlišnosti, rozvíjet smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci v situaci neustále se zvyšující diverzity ve společnosti a otevírat cestu k porozumění různým způsobům života, myšlení a vnímání světa. Zároveň usiluje o zmírnění napětí ve společnosti a podporu nestereotypního pohledu na všechny její členy“ (Moore, 2008, s. 11).

„IKV a vzdělávání vychází z interkulturality-z procesu kulturní změny, mezikulturní dynamiky. Vzdělávaný a vzdělavatel jsou příslušníky odlišných sociokulturních skupin. Pro IKV a vzdělávání je důležité zejména neklást důraz na kategorie etnicity“ (Faltýn, s. 33).

Záběr IKV je mnohem širší než u multikulturní výchovy, ale multikulturní výchova je spjata s realizací témat interkulturního vzdělávání v rámci školního vyučování.

Obecným cílem IKV *„je podpora a upevňování vzájemných vztahů mezi sociokulturními skupinami, především mezi majoritou a minoritami“* (Buryánek, 2002, s. 14). Dále je cílem IKV připravovat studenty na život v kulturně pluralitní společnosti tak, že napomůže rozvíjet interkulturní kompetence.

Těmito kompetencemi jsou:

- „1. znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti*
- 2. dovednosti orientovat se v kulturně pluralitním světě a využívat interkulturní kontakty a dialog k obohacení sebe i druhých*
- 3. postoje tolerance, respektu a otevřenosti k odlišným skupinám a životním formám, včetně vědomí potřebnosti osobní angažovanosti“* (Buryánek, 2002, s. 14).

IKV usiluje o to, aby studenti měli znalosti a porozumění vedoucí k chápání historického zakotvení vlastní sociokulturní skupiny, různých sociokulturních skupin žijících v regionu, v ČR, v Evropě a ve světě, rozpoznání toho, jak sociokulturní zázemí posiluje a omezuje identitu jedince. Měli dovednosti a schopnosti vedoucí k nekonfliktnímu soužití různých sociokulturních skupin v prostředí občanské společnosti, schopnosti čelit proje-

vům intolerance a diskriminace. V poslední řadě získali postoje respektující odlišnost různých sociokulturních vzorců, vedoucí k aktivnímu zapojení se do eliminování projevů intolerance a diskriminace.

IKV je dlouhodobý proces, během něhož dochází ke změně postojů účastníků. Podle Buryánka (2002, s. 16–17) probíhá v několika etapách:

a. Studenti si sebe sama představují z vnějšku

Dochází k přehodnocování vnímání kladů a záporů v našem světě a studenti směřují k pochopení, že naše myšlení, životní styl, zvyky a tradice jsou pouze jedním z možných způsobů reakce na svět a uvědomují si, že existují i jiné způsoby vnímání světa

b. Studenti se učí rozumět světu a době, ve které žijeme

Studenti jsou vedeni k pochopení toho, že rozmanitost a rozdílnost zajišťují dynamiku vývoje, toho, že kultury se navzájem potřebují, že celý svět není jenom Evropa

c. Studenti se seznamují s odlišnou realitou-jinými náhledy na svět, způsoby myšlení a jednání

Studenti analyzují způsoby získávání informací o jiných kulturách, zkoumají, jak informují média o jiných sociokulturních skupinách, jsou směřováni k uvědomění si, že neexistují „nadřazené“ a „podřazené“ kultury, jsou směřováni k poznání, že každá kultura má pozitivní a negativní aspekty, které nás mohou obohatit.

d. Studenti se učí chápat kulturní rozmanitost jako pozitivní jev

Studenti jsou vedeni k pochopení, že poznání jiné kultury může být zdrojem zábavy a potěšení, jsou směřováni k poznání, že kultura má potenciál předávat pozitivní aspekty jiným a zároveň pozitivní aspekty přebírat. Studenti hledají způsoby, jak se vyvarovat unáhlených soudů o „cizích, podivných“ kulturách a životních stylech a zároveň hledají způsoby, jakými můžeme čelit nebezpečí při setkání s „jinými“ a učí se strategiím, jak nejlépe využít možnosti k obohacení vlastní identity.

Nejčastěji využívané **metody IKV** dle Buryánka (2002, s. 18 – 20) jsou:

1. Diskuse

Tato metoda je vhodná k vyjasňování vlastních postojů a formulaci názorů, k rozvíjení dovednosti argumentace a schopnosti naslouchat druhému. Prostupuje všemi formami IKV, je prostorem pro vyjádření názorů, možností jak shrnout vše, co se studenti dozvěděli ve výuce. Před počátkem diskuse je třeba stanovit pravidla konstruktivní diskuze. Téma diskuze musí být zajímavé, vhodně formulované, adekvátní znalostem a schopnostem studentů.

2. Brainstorming

Podstatou metody v první etapě je hravé vymýšlení nápadů, jež souvisejí s řešením úkolů nebo problému. Provádí se v menších skupinách. Prvořadým cílem je vyprodukování co největšího množství originálních a nosných nápadů. Důležitým záměrem této metody je oddělit samotné vymýšlení nápadů od jejich kritického posuzování a následného zpracování. Tato etapa je velmi náročná na čas, trpělivost, ale především také motivaci a tvořivost. Brainstorming je možné uplatnit při tvorbě tzv. myšlenkových map. Ty daleko více respektují individuální zvláštnosti jedinců a výrazně zvyšují jejich aktivitu a motivaci. Tím dochází ke zkvalitnění jak procesu učení, tak především produktivitě duševní práce.

3. Skupinové vyučování

Skupinovým vyučováním chápeme takovou organizační formu, kdy se vytváří malé skupiny studentů (3–5 osob), které spolupracují při řešení společného úkolu. Pro studenty znamená skupinové vyučování zažití a prožití nových didaktických situací, kdy se aktivní a samostatná práce spojuje s dovedností formulovat názory, diskutovat, zobecňovat. Skupinové formy práce umožňují aktivní získávání vědomostí, dovedností a zkušeností na základě vlastní učební činnosti a je obecně známé, že takto osvojené poznatky jsou trvalejší. Výrazně motivační charakter přináší význam osobního příspěvku každého studenta k řešení skupinového úkolu, praktický charakter učební úkolu, úspěšnost řešení, uznání a respekt vrstevníků a zdravá soutěživost. Tím, že je podporováno utváření přátelských vztahů uvnitř skupiny, týmová spolupráce, přijetí rolí a jejich dynamika je dán prostor pro sebereflexi, rozvíjení komunikativních dovedností i vlastností jako je samostatnost, spoluzodpovědnost, tolerance, preciznost a podobně. Příznivá atmosféra pro učení je navozena těmito

faktory: bez pocitu trémy, získání opory svých vrstevníků, možnost dopouštět se chyb a volnost v rozhodování a projevu.

4. Simulační hry a dramatizace

Tyto metody podněcují k hravé činnosti, rozvíjení efektivním způsobem myšlení studenta, jeho tvořivost, volní aktivitu, estetický a mravní cit. Dramatizace umožňuje zahrát si roli, kterou vyžaduje cíl výuky a ztotožněním se s touto rolí student získává schopnost empatie. Při přehrávání rolí studenti nacvičují situace, se kterými by se mohli v multikulturní realitě setkat. Smyslem není dokonalé ztvárnění situace, ale vyjadřované postoje, názory a strategie jednání.

5. Kritické myšlení

Není specifickou metodou práce, jedná se o ideální kompetenci, kterou by měli studenti disponovat. Cílem je, aby studenti byli schopní pozorně číst texty, roztřídit jednotlivé informace, rozlišit fakta od názorů, označit, které informace již znají, které jsou pro ně překvapivé, a na základě takto roztříděných fragmentů si vytvořit kritický názor na celý text.

6. Projektové vyučování

Je dlouhodobá metoda, při které student (nebo skupina studentů) pracuje na řešení určitého problému či zpracovává zadané téma.

Rada Evropy chce napomoci faktickému uznání základních principů vícejazyčného a interkulturního vzdělávání, zejména: naplněním principu jazykové a kulturní diverzity; práva každého jednotlivce používat svůj mateřský jazyk jako prostředek komunikace, nástroj učení a jako znak příslušnosti ke komunitě; práva každého žáka získat takovou úroveň v jazycích (ve vyučovacím jazyce, cizích jazycích, v mateřském jazyce), která odpovídá jeho potřebám a očekávání (Rada Evropy, *Common European Framework of Reference for Languages*, http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/langeduc/LE_PlatformIntro_en.asp).

V rámcovém vzdělávacím programu (RVP¹) však nenajdeme Interkulturní vzdělávání, ale multikulturní výchovu (MKV), která je průřezovým tématem školních vzdělávacích programů.

V České republice v rámci projektu Varianty v letech 2001–2002 vznikl materiál k interkulturnímu vzdělávání nazvaný „interkulturní vzdělávání příručka nejen pro středškolské pedagogy“, která obsahuje informace o Romech, uprchlících, cizincích na území ČR, gayích a lesbičkách.

V roce 2005 vznikl za spolupráce Ministerstva vnitra České republiky (dále jen MVČR) a organizace Člověk v tísni-společnosti při České televizi, o.p.s. (v programu VARIANTY) materiál nazvaný „Policista v multikulturním prostředí“ Informační manuál pro policii ČR. Cílem této příručky bylo „*představit vybrané aspekty různých sociálních, kulturních a náboženských rámců, v nichž se odvíjejí životy jedinců, kteří jsou většinou společností považováni za „odlišné“ či „jiné“*“ (Budilová, Hirt a kol., 2005, s. 3).“

Sami policisté ze SCP uvádí, že pro ně, konkrétně, bylo v brožuře čítající 100 stran „použitelných“ 36 stran, které obsahují informace o důvodech migrace, jsou popsána kulturní specifika vybraných národností (Vietnamci, Číňané, Ukrajinci, Moldavané, Bulhaři), dále náboženské zvyky, specifika vybraných náboženství (křesťanství, katolíci, protestanti, Islám). Statistická data týkající se počtu žadatelů o azyl byla ve vztahu k SCP nadbytečná.

Vzdělávání policistů ze SCP sice probíhá na Střední policejní škole v Holešově případně na Vyšší policejní a Střední škole v Brně, Praze, ale výuka je zaměřena na změny v právních předpisech, co se týče samotné multikulturní oblasti, nejsou celostátně organizovány žádné aktivity. V rámci existujících 7 ředitelství SCP jsou i nejsou organizovány kurzy směřující ke zlepšení vztahu k cizincům. Např. v rámci Jihomoravského kraje byl

¹ RVP vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání a dále stanoví jeho konkrétní cíle (§3, § 4 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon)

pořádán seminář za účelem seznámení policistů s kulturními a náboženskými odlišnostmi nejpočetnějších skupin cizinců na území České republiky. Ale tento seminář byl volitelnou akcí, tedy policisté neměli povinnost se jí zúčastnit. Dále v rámci Okresního ředitelství Policie v Hodoníně byl pro policisty zorganizován kurz etiky, který byl povinný. Sami policisté si tento kurz velmi pochvalovali. Ale, veškeré vzdělávání vedené Ministerstvem vnitra ČR je určeno pro osoby ve služebním poměru, tj. pro policisty. Pro civilní zaměstnance neexistuje žádná forma vzdělávání s odůvodněním, že nejsou v přímém výkonu (tj. styku s cizinci). Je možné, že tato situace se změní, s ohledem na skutečnost, že většinu agendy od 1. 1. 2011 převzalo Ministerstvo vnitra ČR, odbor azylové a migrační politiky a úředníci vyřizující (dle této změny) záležitosti cizinců jsou osoby v pracovním poměru.

Autorka výzkumu má za to, že kurzy zaměřené nejen na seznámení s kulturními a náboženskými odlišnostmi, zvyky cizinců a přicházejících na území České republiky by měly být „v základní výbavě“ každého policisty, obecně člověka pracujícího s cizinci. Tím, že policisty seznámíme s možnými úskalími komunikace s cizinci, napomůžeme předejít rasistickým a nenávistným útokům na cizince, případně jejich vydírání a dalšímu korupčnímu jednání ze strany policistů. Tak jak, existují brožurky pro cizince, které je seznamují s českým právním řádem, jejich právy a povinnostmi, měly by existovat podobné brožury pro policisty. Ale opět, stejně jako policisté, se autorka přiklání k brožuře, která by byla specificky pro SCP. Myšlenka Informačního materiálu pro Policii ČR byla dobrá, ale obsahuje více než 2/3 informací pro SCP nepoužitelných.

Vzhledem k tomu, že metodami interkulturní výchovy jsou diskuze, brainstorming, skupinové vyučování, simulační hry a dramatizace, kritické myšlení a projektové vyučování, přiklání se autorka výzkumu k volbě nejen přednášek, ale i simulačních her, kdy se policisté naučí nejen řešit konkrétní problém, ale i se ztotožní s rolí cizince, čímž selepší jejich schopnost vcítit se do pozice toho druhého. Dále by mohla následovat diskuze, které by však mělo předcházet seznámení s konkrétní záležitostí (např. seznámení se zvyky v islámské zemi).

Tedy nejlepší možnou volbou pro příslušníky SCP by byl následující postup: nejprve přednáška vedená odborníkem směřující od obecného ke konkrétnímu (aktuálnímu) problému podpořená výukovým materiálem ve formě brožury nebo skript, dále workshop s již výše zmíněnými metodami simulační hry završený diskuzí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU

Problematika vztahů minority a majority je v této části zúžena na deskripci vlastního výzkumu, ve kterém si autorka klade za cíl zjistit, zda zaměstnanci ve služebním poměru vnímají cizince odlišně než civilní zaměstnanci cizinecké policie (osoby v pracovním poměru).

Tento výzkum je zaměřen pracovníky služby cizinecké policie, tj. jak osoby v pracovním, tak služebním poměru, a to bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání. U těchto skupin byly ověřovány jejich názory na vybrané kategorie cizinců (těch s nepočetnější komunitou na území České republiky), nebyly zjišťovány důvody, pouze „momentální rozpoložení“. Formou self reportu byly zjišťovány postoje, které jsou vymezeny v níže uvedených hypotézách, a které jsou formulovány v relačním výzkumném problému podle našeho očekávání výsledků. Kromě samotné deskripce jsou výsledky zkoumání podrobeny statistickému testování, na jehož základě jsou jednotlivé hypotézy ověřovány.

V této části výzkumu si autorka klade za cíl zjistit, zda zaměstnanci ve služebním poměru vnímají cizince odlišně než civilní zaměstnanci cizinecké policie (osoby v pracovním poměru).

4.1 Výzkumný problém

Jaké jsou rozdíly mezi policisty a civilními zaměstnanci služby cizinecké policie v postojích k vybraným skupinám cizinců?

Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami pracujícími u služby cizinecké policie v postojích k vybraným skupinám cizinců?

4.2 Cíl výzkumu

Cílem bylo zjistit, jednak ochotu pracovníků služby cizinecké policie odpovídat na svůj vztah k cizincům. Tato informace je velmi choulostivá, neboť s cizinci přichází, v rámci svého povolání, do styku každý den a byla zde obava (ze strany respondentů), že získané informace budou použity k ukončení pracovního nebo služebního poměru.

Dále zjistit, zda pracovníci služby cizinecké policie mají k cizincům negativní nebo pozitivní vztah.

Dílními cíli výzkumu jsou odpovědi na následující otázky:

Jaké jsou rozdíly mezi policisty a civilními zaměstnanci služby cizinecké policie v postojích k vybraným skupinám cizinců?

Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami pracujícími u služby cizinecké policie v postojích k vybraným skupinám cizinců?

4.3 Metodika výzkumu

Autorka zvolila aplikovaný, kvantitativní empirický výzkum. Zkoumala vztahový výzkumný problém. Vzorek respondentů byl volen záměrným výběrem. Technikou použitou k získání dat, byl dotazník. Po provedeném dotazníkovém šetření byla provedena analýza a interpretace získaných dat.

Dotazníkové šetření probíhalo přímo na služebnách inspektorátů cizinecké policie, samozřejmě se souhlasem jak vedoucího inspektorátu, tak vedoucích jednotlivých směn. Tímto byla dosažena vysoká návratnost dotazníků, dále zde byla možnost zodpovědět případné nejasnosti. V dotazníku jsou využity zejména uzavřené, škálové, otevřené otázky. Jedna otevřená otázka je záměrná, neboť cílem výzkumníka bylo zjistit skutečný, nikoliv přibližný věk respondenta.

Tabulka 1 Design dotazníku

Typ otázky	Položka č.
škálová	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
otevřená	12
uzavřená	2, 10, 11, 13, 14

Položka:

10, 11, 12, 13, 14 – demografická charakteristika respondenta (délka zaměstnání u cizinecké policie, pohlaví, věk, typ pracovního poměru, nejvyšší dosažené vzdělání)

1 – charakteristika respondentova vztahu k cizincům z obecného hlediska

2 – zmapování respondentova názoru na existenci imigrantů v ČR

3, 4, 5, 6, 7 – charakteristika respondentova vztahu k cizincům na základě národnosti

8, 9 – charakteristika respondentovy ochoty navazovat s cizinci bližší (soukromé) vztahy

4.3.1 Výzkumný vzorek

Základním souborem byli pracovníci služby cizinecké policie. Výběrový soubor byl zvolen záměrným výběrem, bylo vybráno Jihomoravské ředitelství cizinecké policie, které zahrnuje kraje Vysočina, Jihomoravský, Zlínský jakožto základní soubor. Z těchto byly losováním zvoleny konkrétní inspektoráty služby cizinecké policie, jmenovitě se jedná o: Brumov-Bylnice, Břeclav, Březí u Mikulova, Hodonín, Jihlava, Květná, Uherské Hradiště, Vsetín, Znojmo. Předpokládaný rozsah byl 100–120 respondentů. Tento výzkumný vzorek, konkrétně Jihomoravské ředitelství služby cizinecké policie byl vybrán s ohledem na skutečnost, že se jedná o příhraniční oblastí s vyšším výskytem cizinců a dále vzdáleností od místa bydliště autorky výzkumu byly do 150 kilometrů.

4.4 Časový plán a harmonogram výzkumu

Výzkum, který probíhal od června 2010 do ledna 2011, lze rozdělit do těchto fází:

- Volba metodiky a výzkumných technik, zhotovení dotazníku, zajištění potřebných souhlasů pro realizaci výzkumu – druhá polovina měsíce června 2010
- Realizace hlavního výzkumu, sběr dat – červenec, druhá polovina listopadu 2010 (letní měsíce ovlivněny čerpáním řádných dovolených, kdy bylo třeba se na určité inspektoráty několikrát vrátit)
- Kontrola, třídění dotazníků – první polovina měsíce prosince 2010
- Zpracování a analýza dat – druhá polovina měsíce prosince 2010
- Interpretace, závěry výzkumného šetření-leden 2011

Dotazníkovým šetřením jsou zkoumány interakce pracovníků cizinecké policie s cizinci. Z tohoto důvodu byli osloveni všichni (včetně vedoucích inspektorátů) zaměstnanci cizinecké policie bez ohledu na věk, pohlaví, dosažené vzdělání, typ a délku zaměstnání ve vztahu k cizinecké policii (civilní zaměstnanci či policisté).

4.5 Hypotézy

- 1) Předpokládáme, že civilní zaměstnanci budou vykazovat negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než zaměstnanci ve služebním poměru.
- 2) Předpokládáme, že ženy budou vykazovat významně negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než muži.

Vycházíme z těchto věcných hypotéz, které jsou dále formulovány jako statistické.

4.5.1 Ověřování hypotéz

Data získaná výzkumem budou podrobeny kvantitativní a kvalitativní analýze a také statistickému zpracování v počítačovém programu STATISTICA za použití Mann-Whitneyova U-testu.

Za negativnější postoj jsou považovány odpovědi v druhé části škálové stupnice, konkrétně volby 4–5.

5 REALIZACE VÝZKUMU

Metodologická východiska popsaná v předchozí části byla základem pro realizaci vlastního výzkumu, jenž je dále podrobně popsána. Úkolem této kapitoly je ilustrovat čtenáři fázi vstupu do terénu, vytěžená data rozebrat a interpretovat konkrétní závěry v souladu s pojetím jednotlivých hypotéz.

Výzkum byl proveden přímo autorkou výzkumu, která navštívila jednotlivé inspektoráty, předala respondentům dotazníky, zodpověděla případné nejasnosti, počkala na vyplněné dotazníky. Z technických důvodů bylo část dotazníků distribuováno prostřednictvím vedoucích jednotlivých inspektorátů, kteří dotazníky předali zaměstnancům nepřítomným v době provádění výzkumu na služebnách, ať už z důvodu nemoci, čerpání dovolené, výjezdu, školení apod. Výzkum na každém jednotlivém inspektorátu cizinecké policie probíhal tak, že autorka výzkumu učinila buď dvě návštěvy v jednom pracovním dni (v dopoledních hodinách a ve večerních hodinách), kdy účelem těchto návštěv bylo zastihnout co nejvíce respondentů, nebo dvě návštěvy v různých dnech, v odlišných časech. Kritérium dvou návštěv nebylo možno splnit ve dvou případech (konkrétně inspektoráty Vsetín, Brumov-Bylnice) a to primárně z důvodu nespolupráce vedoucích těchto referátů, kteří si nepřáli, aby jejich zaměstnanci byli vícekrát obtěžováni.

5.1 Data získaná výzkumem

Na základě údajů od personální skupiny služby cizinecké policie byla stanovena velikost základního souboru na 687 možných respondentů. Z tohoto celkového množství se výzkumu zúčastnilo záměrným výběrem 122 respondentů. Ze souboru možných respondentů byl, pro nesouhlas vedoucího vyřazen inspektorát Brno (celkem 117 možných respondentů) a Vyškov (celkem 57 možných respondentů), zbylí respondenti byli voleni technikou záměrného výběru tak, aby zkoumaný soubor zahrnoval inspektoráty z více než jednoho kraje. Konkrétně to znamená, že výzkum se uskutečnil v těchto krajích: Jihomoravský, Zlínský, Vysočina.

Celkový přehled výzkumného vzorku

Tabulka 2 Složení výzkumného vzorku podle vzdělání

Vzdělání	Základní soubor	Výběrový soubor	Účast / vráceno	Vyřazeno	Zkoumaný vzorek
SŠ	561	84	84/78	10	68
VŠ Bc.	86	21	21/21	3	18
VŠ Mgr.	33	13	13/13	2	11
VŠ jiné	7	4	4/4	1	3
Celkem	687	122	122/116	16	100

Z tabulky vyplývá, že 84 respondentů má středoškolské vzdělání, 21 respondentů vysokoškolské bakalářské, 13 vysokoškolské magisterské a 4 vysokoškolské jiné (např. inženýrské). Nejvíce vyřazených dotazníků bylo od respondentů se středoškolským vzděláním, nejčastějšími chybami byla volba více než jedné možnosti, případně nevyplnění některého požadovaného údaje (např. věk, typ poměru u Policie ČR, délka zaměstnání u SCP).

Tabulka 3 Složení výzkumného vzorku podle pohlaví a poměru

	Základní soubor	Výběrový soubor	Účast / vráceno	Vyřazeno	Zkoumaný vzorek
muži	547	75	75/69	16	53
ženy	140	47	47/47	0	47
Celkem	687	122	122/116	16	100
PP	129	50	50/50	0	50
SP	558	72	72/66	16	50
Celkem	687	122	122/116	16	100

Z tabulky vyplývá, že mezi respondenty bylo 75 mužů, z nichž dotazník vrátilo 69, dále 50 osob v pracovním poměru (dotazníky vrátili všichni), 72 osob ve služebním poměru, z nichž dotazníky vrátilo 66 respondentů. Vyřazeno bylo celkem 16 dotazníků a to z důvodu nevyplnění některých otázek, případně volba více než jedné možnosti při uzavřených otázkách.

5.1.1 Rozbor dotazníků podle odpovědí respondentů

Respondentům bylo položeno celkem 14 otázek, z nichž se 5 dotazovalo na konkrétní národnosti, tj. Slováky, Ukrajince/ Rusky mluvící (zahrnuje jednak Ukrajince, Rusy, dále osoby z bývalého Sovětského svazu bez další bližší národnostní specifikace), Vietnamce, osoby z oblasti Blízkého východu (Arabové, Iránci, Iráčané, Afghánci), Afričany (bez bližší národnostní specifikace), 2 otázky se dotazovaly na ochotu soukromých vztahů s cizinci, dále byly respondentům položeny otázky týkající se jejich osoby tj. pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, délku zaměstnání u SCP, typ zaměstnání u SCP.

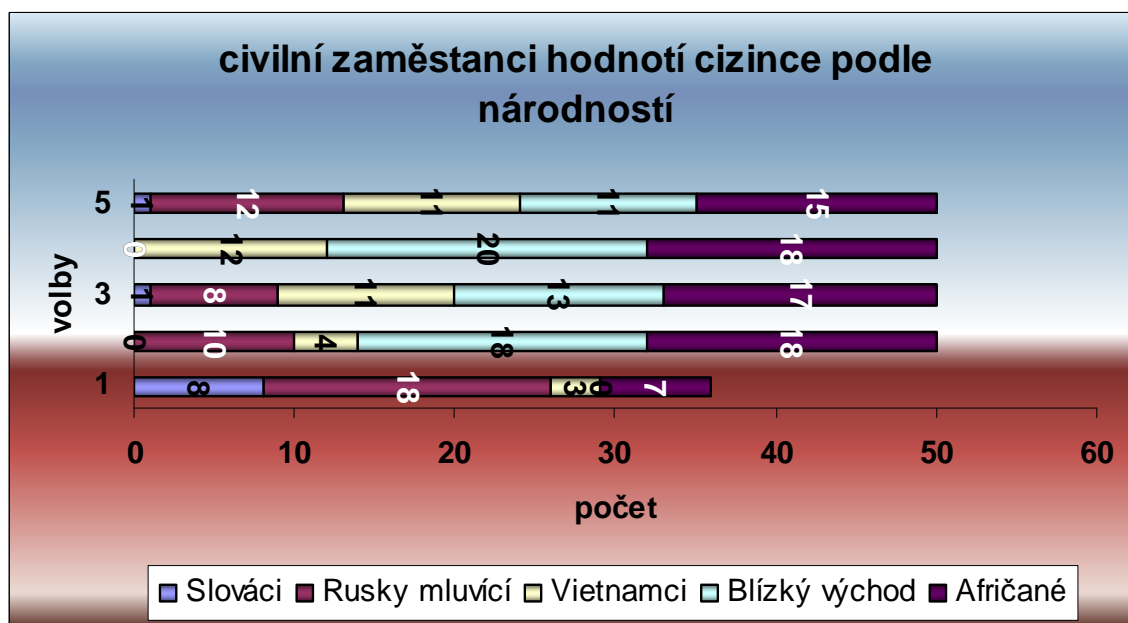
a) hodnocení cizinců podle národností

Otázky byly formulovány ve znění:

„Na uvedené stupnici označte svůj vztah ke Slovákům, Ukrajincům / Rusům (rusky mluvícím), k Vietnamcům, k osobám z Blízkého východu (Arabové, Iránci, Iráčané, Afghánci), k Afričanům“. Respondentům byla nabídnuta hodnotící škála v rozsahu 1–5 s tím, že volba 1 byla považována za maximálně pozitivní postoj a volba 5 za maximálně negativní postoj.

Následující grafy znázorňují nejčastější volby nejprve u civilních zaměstnanců SCP a poté u osob ve služebním poměru, tedy policistů.

graf 1 civilní zaměstnanci hodnotí cizince podle národnosti

Z grafu vyplývá, že civilní zaměstnanci mají maximálně pozitivní vztahy ke Slovákům, kterým udělili nejvíce hodnocení 1 (8 případů), 2 (18 případů), a maximálně negativní postoje mají k osobám z Blízkého východu, které hodnotili maximálně negativně (volba 5) v 18 případech, stejně tak Rusky mluvícím, hodnocení 5 v 18 případech, na třetím místě v negativním hodnocení se umístili Vietnamci, kteří byli ohodnoceni maximálně negativně v 17 případech.

Slováky civilní zaměstnanci hodnotili maximálně pozitivně (volba 1) v 8 případech, v 18 případech volbou 2, ve 3 případech udělili volbu 3, volbu 4 nezvolil žádný respondent, v 7 případech byli Slováci hodnoceni maximálně negativně (volba 5).

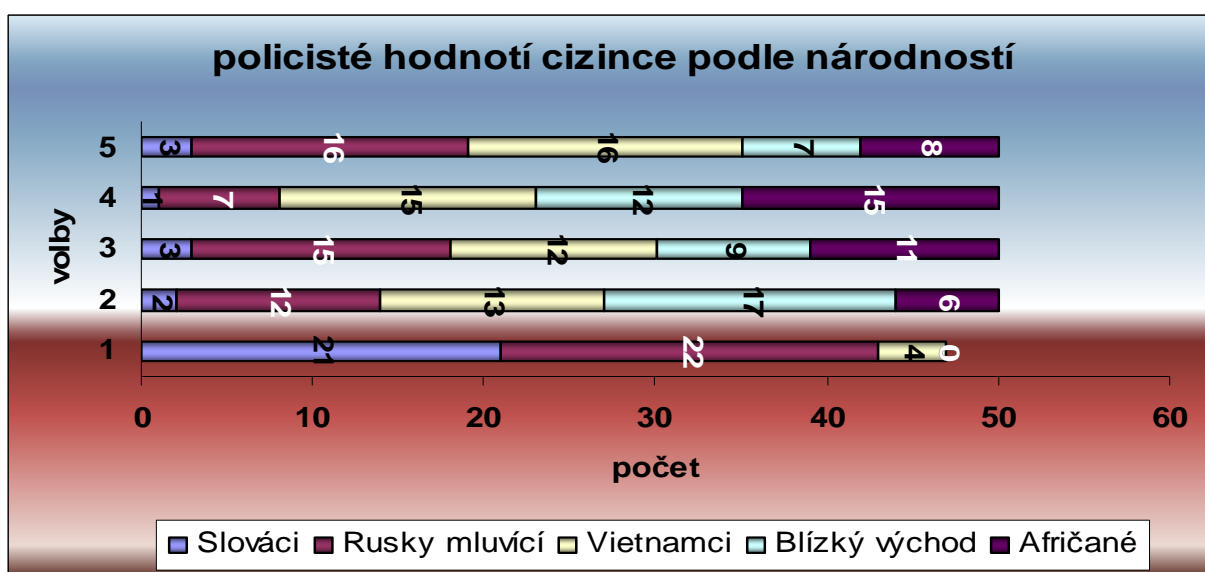
Ukrajince/Rusky mluvící cizince civilní zaměstnanci nehodnotili maximálně pozitivně (volba 1), tj. žádný respondent nezvolil tuto možnost. V 10 případech vybrali volbu 2, ve 4 případech volbu 3, v 18 případech volbu 4 a maximálně negativně (volba 5) hodnotilo 18 respondentů.

Vietnamce civilní zaměstnanci hodnotili maximálně pozitivně (volba 1) v jednom případě, volbu 2 vybrali v 8 případech, volbu 3 v 11 případech, volbu 4 ve 13 případech a maximálně negativně (volba 5) v 17 případech.

Osoby z Blízkého východu civilní zaměstnanci nehodnotili maximálně pozitivně (volba 1) ani volbou 2, volbu 3 vybrali ve 12 případech, volbu 4 ve 20 případech a maximálně negativně (volba 5) v 18 případech.

Afričany hodnotili civilní zaměstnanci maximálně pozitivně (volba 1) v jednom případě, volbu 2 vybrali ve 12 případech, volbu 3 v 11 případech, volbu 4 v 11 případech a maximálně negativně (volba 5) v 15 případech.

graf 2 policisté hodnotí cizince podle národnosti

Z grafu vyplývá, že policisté mají maximálně pozitivní vztahy ke Slovákům, kdy nejčastěji vybírali volby 1 (21 případů), 2 (22 případů) na navržené stupnici a maximálně negativní postoje mají k Rusky mluvícím, kdy volbu 4 vybralo 17 respondentů. Nejvíce maximálně negativních voleb 5 získaly osoby z Blízkého východu, konkrétně v 15 případech.

Slováky policisté hodnotili maximálně pozitivně (volba 1) ve 21 případech, volbu 2 vybrali ve 22 případech, volbu 3 ve 4 případech, negativní volby 4, a maximálně negativní volbu 5 policisté nezvolili.

Ukrajince/Rusky mluvící policisté hodnotili maximálně pozitivně (volba 1) ve 2 případech, volbu 2 vybrali ve 12 případech, volbu 3 ve 13 případech, volbu 4 v 17 případech a maximálně negativně (volba 5) hodnotilo rusky mluvící cizince 6 respondentů z řad policistů.

Vietnamce maximálně pozitivně (volba 1) hodnotili 3 respondenti z řad policistů, volbu 2 vybralo 15 respondentů, volbu 3 vybralo 12 respondentů, volbu 4 vybralo 9 respondentů, maximálně negativně (volba 5) hodnotilo Vietnamce 11 respondentů z řad policistů.

Osoby z Blízkého východu byly maximálně pozitivně (volba 1) hodnoceny jedním respondentem z řad policistů, volbu 2 vybralo 7 respondentů, volbu 3 vybralo 15 respondentů, volbu 4 vybralo 12 respondentů a maximálně negativně (volba 5) hodnotilo cizince z oblasti Blízkého východu 15 respondentů-policistů.

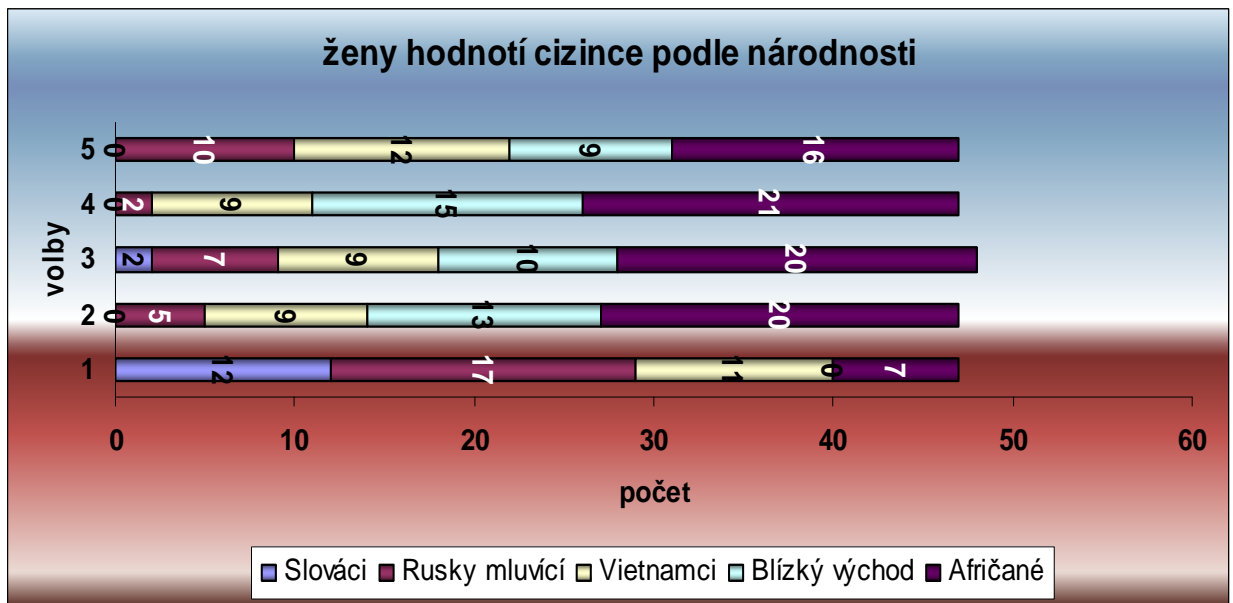
Afričany policisté hodnotili maximálně pozitivně (volba 1) ve 3 případech, volbu 2 vybralo 16 respondentů, volbu 3 vybralo 16 respondentů, volbu 4 vybralo 7 respondentů a 8 respondentů hodnotilo Afričany maximálně negativně (volba 5).

Negativní hodnocení Ukrajinců/Rusky mluvících cizinců může být ovlivněno předsudky, kdy ze sdělovacích prostředků se dozvídáme, jak osoby z bývalého Sovětského svazu páchají na území České republiky trestnou činností. Tyto negativní informace, bohužel, převládají. Už se nedozvíme, že většina Ukrajinců (osob ze zemí bývalého Sovětského svazu), kteří přichází k nám za prací, zde žijí a pracují v nelidských podmínkách. Nedozvíme se, že mají nejméně středoškolské, ne-li vysokoškolské vzdělání a v České republice vykonávají podřadné práce za mzdu, za kterou by Češi nepracovali. Neuvědomujeme si, že Ukrajinci přichází ze Zakarpatské Ukrajiny, jejíž hospodářská situace je na Ukrajině nejhorší. Tato oblast trpí neúnosně vysokou nezaměstnaností či nepravidelným vyplácením mezd. Autorka si je plně vědoma existence Ruskojazyčných mafií, jejich aktivit, které ovlivňují pracovníky z bývalého Sovětského svazu, kdy tito musí mafii platit „výpalné“, poplatky za to, že mohou na území ČR pracovat, za „důstojné“ bydlení, ale nesouhlasí s názorem, že Ukrajinci a Rusové sem přichází za účelem páchaní trestné činnosti. Ukrajinci si primárně chtějí vydělat peníze, které posílají domů, na Ukrajinu, chtějí zlepšit životní úroveň svých blízkých, v ČR zůstat nechtějí, většina z nich má doma, na Ukrajině vazby, kterých se nechce vzdát. Rusové také primárně nepřicházejí páchat trestnou činnost, např. v Karlových Varech koupili nemovitosti, mnohdy ve velmi špatném stavu, opravili je, tedy se podílejí na rozmachu k lepšímu tohoto lázeňského města. Naopak sem přicházejí, protože v České republice je nízká kriminalita, hezká příroda a klid, mnohdy se jedná o elity ruského veřejného života (prokurátoři, bývalí politici a další funkcionáři v důchodě).

Osoby z Blízkého východu jsou primárně vnímány jako teroristé. Zde mají, opět, svou negativní úlohu sdělovací prostředky a média, umělecká produkce (film), kdy se dozvídáme, že Arabové (sebevražední atentáčníci) zabili tolik a tolik mrtvých, ve filmech vyprodukovaných v USA zase američtí agenti většinou bojují proti Arabským teroristům. Ne každý z Blízkého východu je teroristou. Za tímto předsudkem může stát obava z neznámého, tj. z Islámu, protože nemáme moc informací o tomto náboženství, tak se obáváme.

b) hodnocení cizinců podle pohlaví

graf 3 ženy hodnotí cizince podle národnosti

Z grafu vyplývá, že ženy nejčastěji volily možnosti 4, 5 u všech národností. Nejvíce negativních hodnocení (volba 5), udělily osobám z Blízkého východu (21 případů), dále Vietnamcům (20 případů) a Rusky mluvícím (20 případů).

Slovákům udělily nejvíce pozitivních hodnocení (volby 1,2), konkrétně volbu 1 ve 12 případech, volbu 2 v 17 případech, volbu 3 v 11 případech, hodnocení 4 neudělily a maximálně negativní hodnocení (volba 5) udělily v 7 případech.

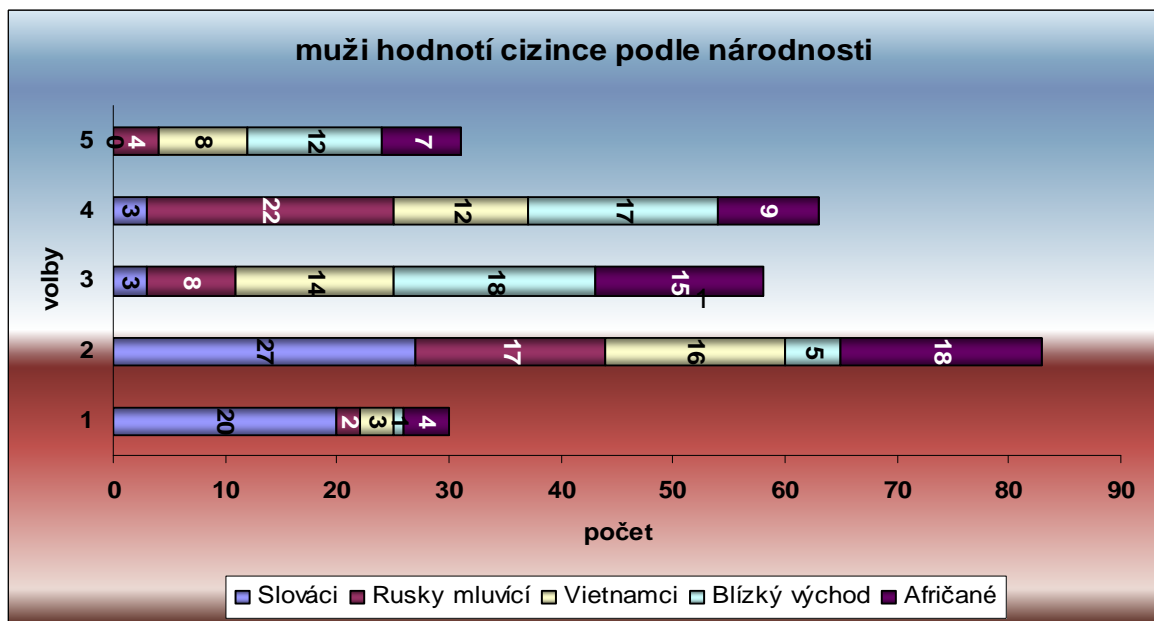
Ukrajincům/Rusky mluvícím maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) neudělily, v 5 případech udělily hodnocení 2, v 9 případech hodnocení 3, ve 13 případech hodnocení 4 a maximálně negativní hodnocení (volba 5) udělily ve 20 případech.

Vietnamcům maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) udělily v 2 případech, dále v 7 případech udělily hodnocení 2, v 9 případech hodnocení 3, v 10 případech hodnocení 4 a maximálně negativní hodnocení (volba 5) udělily ve 20 případech.

Cizincům z Blízkého východu maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) neudělily, ve 2 případech udělily hodnocení 2, v 9 případech hodnocení 3, v 15 případech hodnocení 4 a maximálně negativní hodnocení (volba 5) udělily ve 21 případech.

Afričanům maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) neudělily, v 10 případech udělily hodnocení 2, ve 12 případech hodnocení 3, v 9 případech hodnocení 4 a maximálně negativní hodnocení (volba 5) udělily v 16 případech.

graf 4 muži hodnotí cizince podle národností

Z grafu vyplývá, že muži nejčastěji volili maximálně pozitivní hodnocení cizinců (volby 1–3). Nejvíce maximálně negativních hodnocení (volba 5) udělili ve 12 případech osobám z Blízkého východu, v 8 případech Vietnamcům, v 7 případech Afričanům, nejméně negativních voleb, (respektive žádnou) udělili Slovákům. Nejvíce maximálně pozitivních hodnocení (volba 1) získali Slováci (20 případů), Afričané (4 případy), Vietnamci (3 případy).

Slovákům respondenti udělili maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) ve 20 případech, hodnocení 2 ve 27 případech, hodnocení 3 ve 3 případech, hodnocení 4 ve 3 případech, maximálně negativní volbu 5 Slováci nezískali.

Ukrajincům/Rusky mluvícím udělili maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) ve 2 případech, volbu 2 udělili v 17 případech, volbu 3 v 8 případech, volbu 4 ve 22 případech, maximálně negativní hodnocení (volba 5) ve 4 případech.

Vietnamcům udělili maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) ve 3 případech, volbu 2 udělili v 16 případech, volbu 3 ve 14 případech, volbu 4 ve 12 případech, maximálně negativní hodnocení (volba 5) v 8 případech.

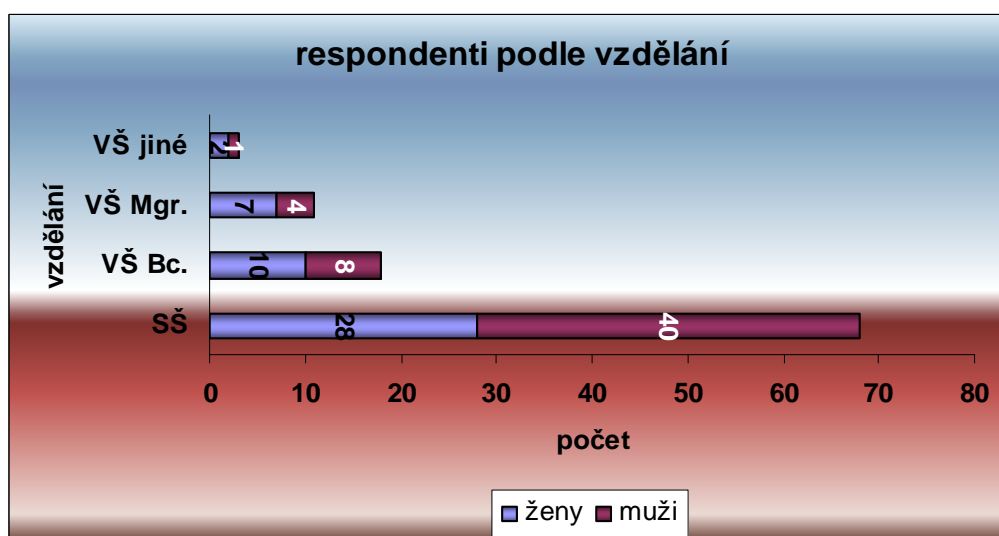
Osobám z Blízkého východu udělili maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) v 1 případě, volbu 2 v 5 případech, volbu 3 v 18 případech, volbu 4 v 17 případech a maximálně negativní hodnocení (volba 5) ve 12 případech.

Afričanům udělili maximálně pozitivní hodnocení (volba 1) ve 4 případech, volbu 2 v 18 případech, volbu 3 v 15 případech, volbu 4 v 9 případech a maximálně negativní hodnocení (volba 5) v 7 případech.

c) respondenti podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Respondentům byla položena otázka ve znění: „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“ s volbami a) středoškolské s maturitou, b) vysokoškolské – bakalářské, c) vysokoškolské – magisterské, d) vysokoškolské-jiné (doktorské, inženýrské apod.).

graf 5 respondenti podle vzdělání

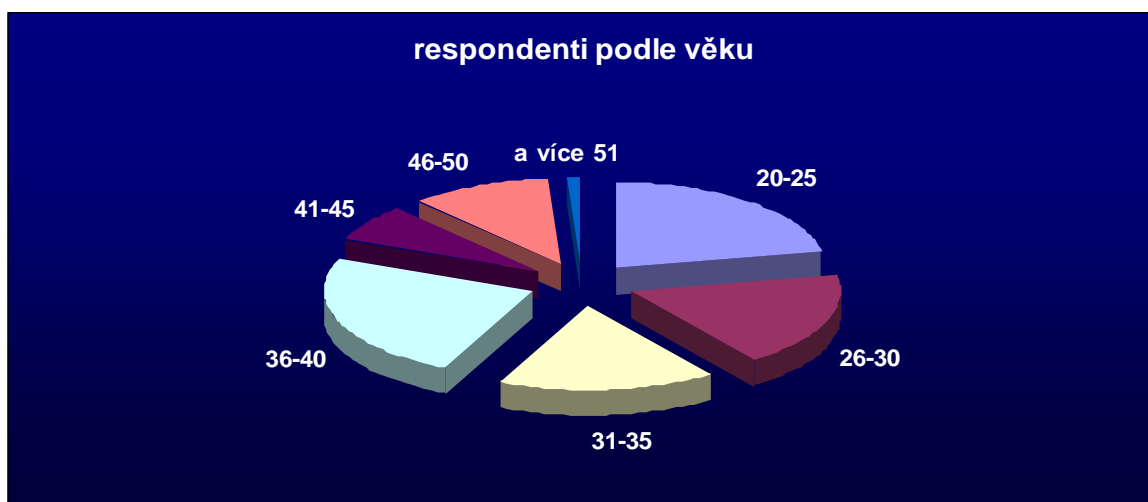

Z grafu vyplývá, že celkem 68 respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání, z toho 28 žen a 48 mužů. Vysokoškolského bakalářského vzdělání dosáhlo celkem 18 respondentů, z toho 10 žen a 8 mužů. Vysokoškolského magisterského vzdělání dosáhlo celkem 11 respondentů, z toho 7 žen a 4 muži. Vysokoškolského jiného (v dotazníku charakterizováno jako inženýrské, doktorské) dosáhli 3 respondenti, z toho 2 ženy a 1 muž.

d) respondenti podle věku

Respondentům byla položena otázka „Kolik je Vám let?“ s tím, že respondenti dopisovali konkrétní číslo.

graf 6 respondenti podle věku

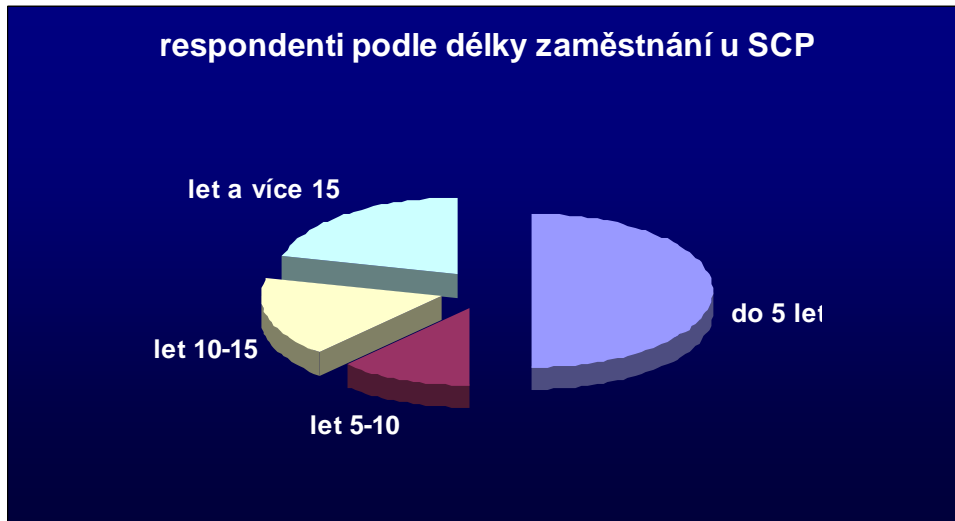

Z grafu vyplývá, že podle věku bylo nejvíce respondentů (24) ve věkové skupině 36–40 let věku. Dále 22 respondentů ve věkové skupině 20–25 let věku. Ve věkové skupině 26–30 let bylo celkem 18 respondentů. Ve skupině 31–35 let 17 respondentů, 7 respondentů ve věkové skupině 41–45 let, 11 respondentů ve skupině 46–50 let věku a 1 respondent uvedl věk vyšší než 51 let.

Průměrný věk všech respondentů je 33,47 let. Z toho u civilních zaměstnanců SCP 34,18 let a u policistů 32,76 let.

e) respondenti podle délky zaměstnání u SCP

graf 7 respondenti podle délky zaměstnání u SCP

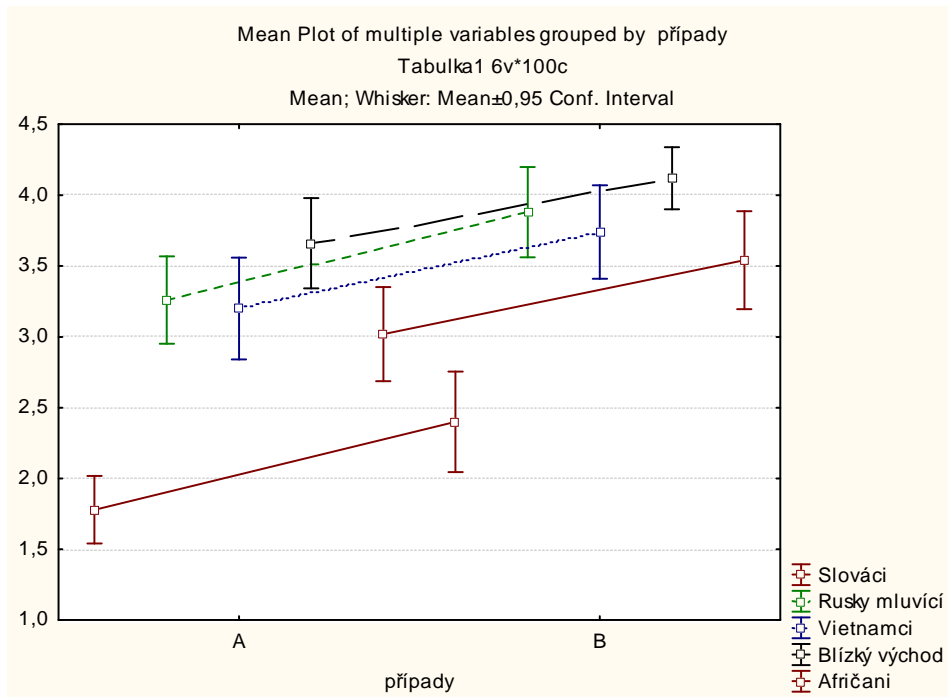
Graf znázorňuje všechny respondenty podle délky zaměstnání u SCP. Vyplývá z něj, že 50 respondentů pracuje u SCP do 5 let, 12 respondentů 5–10 let, 17 respondentů 10–15 let, 21 respondentů 15 let a více. Tedy, SCP je útvarem Policie České republiky s velkým počtem nezkušených (služebně nezkušených, dle policejních tradic je osoba ve služebním poměru do 5 let stále nováčkem) policistů a zaměstnanců. Možným důvodem je generační obměna případně změny ve služebním zákoně, kdy zkušení policisté odešli po dosažení minimálního věku potřebného k odchodu s výsluhou.

5.1.2 Hypotéza a)

H0: Civilní zaměstnanci nevykazují negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než zaměstnanci ve služebním poměru

HA: Civilní zaměstnanci vykazují negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než zaměstnanci ve služebním poměru.

Mann-Whitneyův U test Rozdíly v postojích k menšinám mezi policisty a civilními zaměstnanci										
Dle proměn. případy										
Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$										
Proměnná	Sčt poř. A	Sčt poř. B	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p	N platn. A	N platn. B	2*1str. přesné p
Slováci	2155,500	2894,500	880,5000	-2,54727	0,010858	-2,71691	0,006590	50	50	0,010432
Rusky mluvící	2128,000	2922,000	853,0000	-2,73685	0,006203	-2,84130	0,004493	50	50	0,005912
Vietnamci	2220,500	2829,500	945,5000	-2,09917	0,035803	-2,16157	0,030652	50	50	0,035402
Blízký východ	2244,000	2806,000	969,0000	-1,93716	0,052726	-2,02918	0,042440	50	50	0,052878
Afričani	2231,000	2819,000	956,0000	-2,02678	0,042685	-2,09003	0,036616	50	50	0,042688

Výše uvedená tabulka a graf ukazují rozdíly v postojích k vybraným skupinám cizinců podle zaměstnaneckého poměru u Policie České republiky (policisté, civilní zaměstnanci). Na základě testování hypotéz pomocí U-testu při zvolené hladině významnosti 0,05 byly zjištěny významné rozdíly mezi postoji policistů a civilních zaměstnanců k vybraným skupinám cizinců. Jak ukazují hodnoty v tabulce (a následně i grafu) civilní zaměstnanci vykazují negativnější postoje k cizincům než policisté.

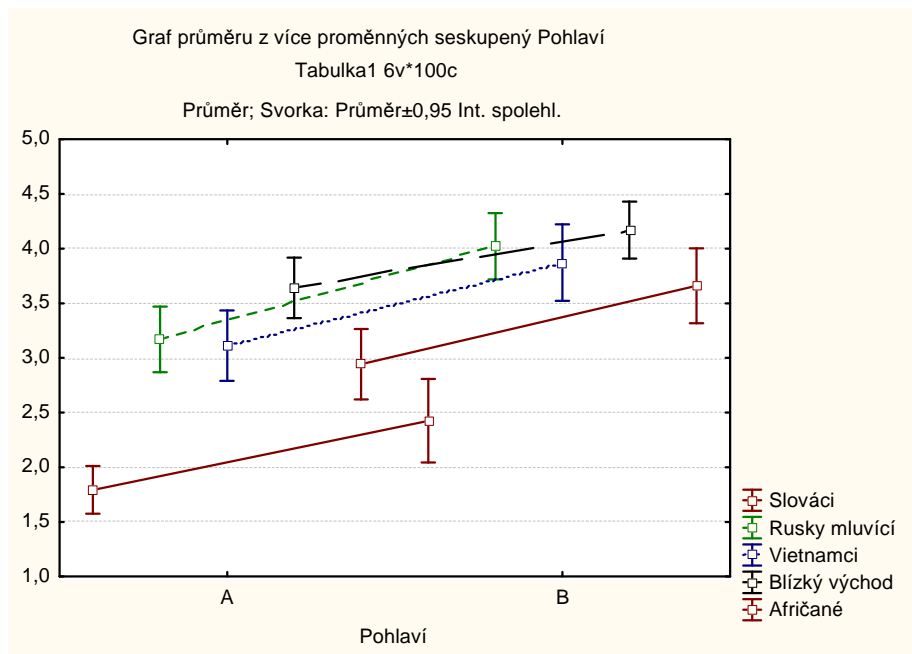
Z tabulky jsou patrné významné rozdíly v postojích k cizincům mezi zaměstnanci ve služebním poměru a civilními zaměstnanci. Proto zamítáme nulovou hypotézu (hodnota $p < 0,05$). Tedy civilní zaměstnanci, volili na škálové stupnici častěji než policisté odpovědi s číselným označením 4 a 5. Zjištěné údaje nás opravňují k přijetí alternativní hypotézy.

5.1.3 Hypotéza b)

H0: Ženy nevykazují významně negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než muži.

HA: Ženy vykazují významně negativnější postoje ke zkoumaným skupinám cizinců než muži.

Mann-Whitneyův U test Rozdíl v postoji k menšinám mezi pohlavími Dle proměnných										
Proměnná	Sčet poč. A	Sčet poč. B	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p	N platn. A	N platn. B	2*1 str. přesné p
Slováci	2328,000	2722,000	897,0000	-2,40683	0,016092	-2,56712	0,010255	53	47	0,015786
Rusky mluvící	2148,500	2901,500	717,5000	-3,64651	0,000266	-3,78568	0,000153	53	47	0,000209
Vietnamci	2239,500	2810,500	808,5000	-3,01804	0,002544	-3,10775	0,001885	53	47	0,002308
Blízký východ	2305,500	2744,500	874,5000	-2,56222	0,010401	-2,68394	0,007276	53	47	0,009978
Afričané	2272,500	2777,500	841,5000	-2,79013	0,005269	-2,87719	0,004013	53	47	0,004934

Výše uvedená tabulka a graf ukazují rozdíly v postojích k vybraným skupinám cizinců podle pohlaví respondentů. Na základě testování hypotéz pomocí U-testu při zvolené hladině významnosti 0,05 byly zjištěny významné rozdíly mezi postoji žen a mužů k vybraným skupinám cizinců. Jak ukazují hodnoty v tabulce (a následně i grafu) ženy vykazují negativnější postoje k cizincům než muži. Proto zamítáme nulovou hypotézu (hodnota $p < 0,05$). Tedy ženy, volily na škálové stupnici častěji než muži odpovědi s číselným označením 4 a 5. Zjištěné údaje nás opravňují k přijetí alternativní hypotézy.

	Friedmanova ANOVA a Kendallův koeficient shody Rozdíly v postojích k menšinám u všech respondentů ANOVA chí-kv. (N = 100, sv = 4) = 176,5085 p = 0,00000 Koeficient shody = ,44127 Prům.hods. r = ,43563			
Proměnná	Průměrné pořadí	Součet pořadí	Průměr	Sm.Odch.
Slováci	1,540000	154,0000	2,090000	1,101835
Rusky mluvící	3,365000	336,5000	3,570000	1,139333
Vietnamci	3,240000	324,0000	3,470000	1,234643
Blízký východ	3,885000	388,5000	3,890000	0,983654
Afričané	2,970000	297,0000	3,280000	1,215057

Friedmanova ANOVA ukazuje na to, že v případě všech respondentů nejsou rozdíly v postojích k uvedeným menšinám.

	Spearmanovy korelace Korelace postojů všech respondentů k menšinám ChD vynechány párově Označ. korelace jsou významné na hl. p < ,05000				
Proměnná	Slováci	Rusky mluvící	Vietnamci	Blízký východ	Afričané
Slováci	1,000000	0,429085	0,336088	0,361547	0,425498
Rusky mluvící	0,429085	1,000000	0,719600	0,666085	0,477420
Vietnamci	0,336088	0,719600	1,000000	0,685327	0,598945
Blízký východ	0,361547	0,666085	0,685327	1,000000	0,700353
Afričané	0,425498	0,477420	0,598945	0,700353	1,000000

Spearmanův koeficient korelace ukazuje na to, jak silný mají vztah zkoumané skupiny. Znamená to, že např. takový postoj, jaký respondenti zaujímají k Afričanům, velmi podobný zaujímají k lidem z Blízkého východu. Korelace jsou však, jak vidíme mezi všemi skupinami. Respondenti, jak je vidět, moc mezi příslušníky jednotlivých skupin velké rozdíly nedělají (mají ke všem poměrně podobný postoj).

Metodika výzkumného šetření a vlastnosti výzkumného nástroje vypovídají o hodnotě celého výzkumu. Pro docílení co největší reprezentativnosti výzkumného vzorku jsme zvolili záměrný výběr, neboť se dá předpokládat, že v příhraničních oblastech, kde jsme lokalizovali náš výzkum, bude zaznamenán vyšší výskyt cizinců. Dalo se tedy předpokládat, že námi vybraní respondenti budou reprezentativním vzorkem. Jako nejvhodnější technika k našemu účelu zkoumání se nám jevil sběr dat pomocí dotazníku.

Pro zodpovězení výzkumných otázek bylo zapotřebí vyplnění všech stěžejních položek dotazníku. To bylo zabezpečováno osobním sběrem dat. Vysoké procento návratnosti (95 %) bylo docíleno pečlivým přístupem při zadávání dotazníku. Tato skutečnost spolu se striktním zajištěním anonymity nás opravňuje k tvrzení o získání spolehlivých a významných dat.

Odpovězením na výzkumné otázky můžeme hovořit o naplnění stanovených cílů. Skupiny zaměstnanců a policistů se profily jako nezávisle proměnná při zjišťování rozdílů postojů k cizincům. Na základě statistického zpracování můžeme hovořit o přátelštějších postojích vůči cizincům vůbec ze strany policistů. Pracovníci v zaměstnaneckém poměru jsou tedy ve vnímání cizinců více hostilnější.

Mezi těmito dvěma porovnávanými skupinami (osoby v zaměstnaneckém poměru versus osoby ve služebním poměru) však došlo ke shodě v otázce vyhraněných postojů k jistým národnostem. V obou případech byly zjištěny přátelské postoje ke Slovákům a naopak nejvíce negativní postoje byly zjištěny k národnostem z Blízkého východu a k národnostem z ruský mluvících zemí. Je však nutné si ovšem uvědomit, že na těchto nepřátelských postojích se podílí zejména síla předsudků, ale zejména síla médií, pro které je větší senzace páčání zločinů těmito národnostmi, než jejich přínos pro naši kulturu. Co se týká přátelského vnímání Slováků, lze usuzovat na stále přetrvávající vazby mezi námi a Slováky navzdory rozdělení republiky, ale samozřejmě také na příbuznou, resp. totožnou kulturu.

Při porovnávání skupin mužů a žen v otázce postojů k cizincům došlo rovněž k zamítnutí nulové hypotézy, kde můžeme konstatovat, že ženy zaujímají vůči cizincům hostilnější postoje než muži. Tento výsledek považujeme za zajímavý, přičemž nelze spolehlivě usuzovat na příčiny tohoto jevu. Doporučujeme se této otázce při podobném výzkumném zaměření věnovat hlouběji s použitím kvalitativní metody.

Problematiku multikulturních vztahů, vzhledem k současnému vývoji považujeme za více než aktuální. Naše výzkumné šetření chápeme jako průzkum postojů „reprezentantů“ naší kultury vůči těm národnostem, u nichž jsou největší tendence migrace do naší země. Nejenom vzhledem k vyváženosti problematiky postojů do vzájemné roviny, ale také vzhledem k pochopení migrantů doporučujeme v dalším výzkumném šetření se orientovat právě na jednotlivé skupiny migrantů, kde by měla být těžištěm zájmu analýza postojů migrantů a analýza jejich skutečných potřeb a očekávání od hostitelské země.

ZÁVĚR

Při provádění dotazníkového šetření se autorka setkávala s neochotou (nikoliv na straně vedoucích oddělení) respondentů odpovídat na otázky ohledně konkrétních národností, až po slova, že všichni cizinci jsou stejně „šmejdi“. Tedy chtěla zjistit, zda se tato tvrzení promítnou i do výsledných odpovědí. Bylo překvapením, že policisté, kteří většinou prohlašovali výše uvedené, měli v konečném hodnocení pozitivnější přístup k cizincům než civilní zaměstnanci, kteří s cizinci do styku nepřijdou.

Byla zvolena kvantitativní metodika zkoumání, s hlavní technikou získávání dat – dotazníkem. Na počátku zvolená metodika zkoumání a její uplatňování po celou dobu výzkumu autorce dopomohlo k získání relevantních dat, ze kterých bylo možno vydedukovat dílčí závěry. Vzhledem k tomu, že byla uplatněna technika záměrného výběru, můžeme získaná data zobecnit na celý výzkumný soubor.

S ohledem na dobrou spolupráci s respondenty, kteří sice „mudrovali“, že nechtějí nic vyplňovat, protože by se mohlo zjistit, že jsou v jádru všichni xenofobního smýšlení, lze konstatovat, že došlo k naplnění vytyčených cílů.

Vzhledem k jistým omezením, spočívajícím v nesouhlasu vedoucích některých významných (co do počtu zaměstnanců) referátů, které nebylo možné ze strany autorky eliminovat, není autorka spokojena s rozsahem respondentů, proto při uchopení stejného tématu doporučuje rozšířit výzkumný soubor na více referátů SCP.

Dílčí závěry budou poskytnuty náměstkům Krajských ředitelů pro vnější službu, v jejichž působnosti jsou jednotlivé referáty SCP, nicméně získaná data považují za natolik zásadní, že mám za nutné informovat Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, v jehož pravomoci jsou od 1. 1. 2011 zaměstnanci mající na starosti agendu povolování pobytu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] BUDILOVÁ, L., HIRT, T. a kol. *Policista v multikulturním prostředí*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, o.p.s., 2005.

[2] BURYÁNEK, J. ed. *Interkulturní vzdělávání. Příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísní – společnost při ČT, o.p.s., 2002

[3] FALTÝN J., *Multikulturní andragogika*. Praha: UK v rámci spolupráce s projektem Varianty-IKV, 2005

[4] MOORE D., *Než začneme s multikulturní výchovou. Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*, Praha: Člověk v tísní, 2008. ISBN 978–80-86961–61-3

[5] Pokyn Ředitele Policie České republiky Služby cizinecké policie č. 136/2007

[6] PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie-praxe-výzkum*. Praha: ISV nakladatelství, 2001. ISBN 80–85866-72–2.

[7] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80–7178-252–1.

[8] VARIANTY, *Názorové proudy multikulturalismu* [online]. [cit. 24–03-2011]. Dostupné na: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_10.pdf

[9] zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zrušen zákonem č. 273/2008 Sb.)

[10] zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění novel a doplňků

[11] zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky ve znění novel a doplňků

Internetové zdroje:

[12] Common European Framework of Reference for Languages:
http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/langeduc/LE_PlatformIntro_en.asp

[13] Policie České republiky <http://www.policie.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ICP	Inspektorát cizinecké policie
IKV	Interkulturní vzdělávání
MKV	Multikulturní vzdělávání
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
PČR	Policie České republiky
PŘ PČR SCP	Pokyn ředitele Policie České republiky Služby cizinecké policie
RVP	Rámcový vzdělávací program
SCP	Služba cizinecké policie

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 změny v agendách vyřizování pobytu cizinců od 1. 1. 2011	17
--	----

SEZNAM GRAFŮ

graf 1 civilní zaměstnanci hodnotí cizince podle národnosti.....	39
graf 2 policisté hodnotí cizince podle národnosti	40
graf 3 ženy hodnotí cizince podle národnosti	42
graf 4 muži hodnotí cizince podle národností.....	43
graf 5 respondenti podle vzdělání	44
graf 6 respondenti podle věku.....	45
graf 7 respondenti podle délky zaměstnání u SCP.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Design dotazníku	33
Tabulka 2 Složení výzkumného vzorku podle vzdělání	37
Tabulka 3 Složení výzkumného vzorku podle pohlaví a poměru	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK	
INTERAKCE PRACOVNÍKŮ CIZINECKÉ POLICIE S PŘÍSLUŠNÍKY CIZÍCH NÁRODNOSTÍ	
Tento dotazník je součástí diplomové práce a je anonymní! Nepodepisujte se!	
Správnou (pro vás aktuální) variantu prosím zakroužkujte, případně doplňte.	
1.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah k cizincům obecně: pozitivní vztah 1 2 3 4 5 negativní vztah
2.	Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje Váš názor? a) Cizinci přicházejí do ČR páchat trestnou činnost, čímž zvyšují kriminalitu a přeplněnost věznic b) Cizinci přicházejí do ČR za prací, kterou berou místním lidem, čímž tady zvyšují nezaměstnanost. c) Cizinci jsou pro tuto zemi přínosem, neboť zvyšují porodnost, podnikají, čímž pomáhají ekonomice. d) Cizinci jsou přínosem, protože vykonávají práce, které místní lidé vykonávat nechtějí. e) jiné (dopíšte).....
3.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah ke Slovákům maximálně pozitivní 1 2 3 4 5 maximálně negativní
4.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah k Ukrajincům / Rusům (rusky mluvícím) maximálně pozitivní 1 2 3 4 5 maximálně negativní
5.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah k Vietnamcům maximálně pozitivní 1 2 3 4 5 maximálně negativní
6.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah k osobám z Blízkého východu (Arabové, Iránci, Iráčané, Afgánci) maximálně pozitivní 1 2 3 4 5 maximálně negativní
7.	Na uvedené stupnici označte svůj vztah k Afričanům maximálně pozitivní 1 2 3 4 5 maximálně negativní
8.	Na uvedené stupnici označte míru své ochoty navazovat soukromé vztahy s cizinci absolutní ochota 1 2 3 4 5 absolutní neochota

9.	Na uvedené stupnici označte míru své ochoty uzavřít sňatek a mít potomky s cizincem absolutní ochota 1 2 3 4 5 absolutní neochota
10.	U cizinecké policie pracujete a) méně než pět let b) 5 – 10 let c) 10 – 15 let d) 15 let a více
11.	Jste? a) muž b) žena
12.	Kolik je Vám let? _____
13.	U Policie České republiky jste zaměstnán (a) a) v pracovním poměru (civilní zaměstnanec) b) ve služebním poměru
14	Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? a) středoškolské s maturitou b) vysokoškolské – bakalářské c) vysokoškolské – magisterské d) vysokoškolské – jiné (doktorské, inženýrské apod.)
DĚKUJEME ZA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU	

